



Overlegorgaan  
Fysieke Leefomgeving

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)

Rijnstraat 8

2515 XP Den Haag

Postbus 20901

2500 EX Den Haag

[www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl](http://www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl)

**Contactpersoon**

L. Alferink

*secretaris*

M +31(0)6-11843574

[lieke.alferink@overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl](mailto:lieke.alferink@overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl)

Kenmerk

IENW/BSK-2022/107764

Datum 24 mei 2022  
Betreft Deltaprogramma 2023

Geachte heer Glas,

Op 7 april heeft het overleg plaatsgevonden van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving over het Deltaprogramma 2023. In dit overleg zijn de volgende onderwerpen naar voren gekomen: de hoofdlijnen rapportage van het Deltaprogramma 2023 en de 70% versie van het Deltaprogramma 2023. Verder is er gesproken over de huidige werkwijze en positie van het Deltaprogramma in het bredere kader van de ruimtelijke herinrichting van Nederland.

In het OFL-overleg is positief gereageerd op de hoofdlijnenrapportage. Eerdere geluiden over de communicatie van de inzichten en de opgaves van het Deltaprogramma zijn goed verwerkt. De deelnemers zien graag dat in deze rapportage van het Deltaprogramma alle functies aan bod komen, inclusief die van recreatie. De hoofdboodschap is duidelijk: de opgaves worden alsmaar groter, en de uitvoering dient versneld plaats te vinden. De deelnemers van de bijeenkomst onderschrijven de hoofdboodschap. In de visuele weergave van de uitvoering worden sommige opgaves naar achteren geschoven; ik verzoek u daar nog eens goed naar te kijken en de consistentie tussen woord en beeld te bewaken.

Naast de versnelling in de uitvoering is ook de verbinding met de grote transitie op het gebied van woningbouw, energie en natuur van groot belang. Bij de deelnemers leeft de wens, dat het Deltaprogramma actief de verbinding zoekt met lopende programma's op deze terreinen. In de 70% versie van het Deltaprogramma 2023 wordt deze verbinding actief gezocht en zijn er veel kansen geïdentificeerd; dat is positief. Het is echter van

**Datum**

24 mei 2022

belang om deze kansen ook concreet te benutten. Het is niet altijd even duidelijk welke rol de Deltacommissaris hierin lijkt te willen spelen. Bij de deelnemers aan het overleg beluister ik aansprekende geluiden richting een duidelijke leiderschapsrol voor de Deltacommissaris. Niet alle doelen staan in deze versie even helder geformuleerd. Heldere doelen helpen ook bij de aanscherping van het narratief.

Naast de koppeling tussen verschillende initiatieven en programma's is ook een goede balans tussen landelijke regie en regionale uitvoering essentieel. Een voorbeeld hiervan is de zoetwateropgave in het IJsselmeergebied; oplossingen voor deze opgave kunnen niet alleen in de regio worden gezocht. Dit vraagt om een integrale blik op het IJsselmeer als onderdeel van de totale zoetwatervoorziening van Nederland inclusief de natuurwaarden in het gebied. Er is behoefte is aan landelijke aansturing.

Het sturend maken van het natuurlijke water- en bodemsysteem in de ruimtelijke ordening is uitgebreid aan de orde geweest. Het is van belang om in de komende jaren prioriteiten aan te brengen in de gelaagdheden. Het gedachtegoed vindt inmiddels brede ingang, ook in het Deltaprogramma, maar het omzetten naar beleid is nog geen staande praktijk. Zo blijven natuurwaarden nog te vaak het kind van de rekening. Harde randvoorwaarden om vaak ernstig verstoorde ecosystemen te herstellen en te beschermen zijn onontbeerlijk.

De deelnemers aan het overleg benadrukken dat natuur onderdeel is van de basis en niet louter kan worden gezien als functie. In de 70% versie lazen enkele deelnemers nog een zekere mate van hiërarchie in de gehanteerde lagenbenadering: ecosysteem, infrastructuur en gebruiksfunctie. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de passage: "alle watergebruikers, waaronder de landbouwsector, de natuur, de industrie en consumenten zullen zuiniger moeten omgaan met water." Dat is vreemd: de natuur moet niet zuiniger omgaan met water, wij moeten zuiniger omgaan met natuur!

In de bespreking van de 70% versie kwam naar voren dat het Deltaprogramma prioritair aanspraak maakt op de schaarste ruimte in Nederland. Zo is het. Niet alles kan overal.




**Datum**

24 mei 2022

Het valt mij op dat de deelnemers aan het overleg grote waardering koesteren voor het zelfbewuste optreden van de Deltacommissaris, zoals dat exemplarisch tot uitdrukking kwam in het onversneden advies omtrent klimaatadaptie dat u 7 april jl. aan de ministers Harbers, Staghouwer, Van der Wal en De Jonge hebt gegeven. Die urgentie mag het Deltaprogramma vaker uitdragen.

Ik zie graag uw reactie tegemoet.

Met hartelijke groet,

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, connected strokes that form a stylized representation of the name Johan van de Gronden.

Johan van de Gronden





> Retouradres Postbus 90653 2509 LR Den Haag

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving  
T.a.v. de voorzitter de heer J. van de Gronden  
Postbus 20901  
2500EX DEN HAAG

**Deltacommissaris**  
Staf Deltacommissaris  
Den Haag

**Contactpersoon**  
R.A.V. Kern

**Ons kenmerk**  
DC-2022/442

**Uw kenmerk**  
Advies OFL Deltaprogramma  
2023 (20 april 2022)

Datum 21 juni 2022  
Betreft Reactie op advies OFL op concept Deltaprogramma 2023

Geachte heer Van de Gronden,

Op 7 april 2022 is de conceptversie van het Deltaprogramma 2023 toegelicht en besproken in het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL). Tijdens de bijeenkomst is een open en constructieve dialoog gevoerd tussen alle deelnemers. Dit heeft geleid tot een waardevol conceptadvies waarvan u als OFL-voorzitter de hoofdlijn heeft gepresenteerd in de Stuurgroep Deltaprogramma van 14 april. Vervolgens is in afstemming met de OFL-deelnemers het formele advies vanuit de wettelijke taak van het OFL op schrift gesteld. In deze brief geef ik mijn reactie op het advies dat ook is besproken in de stuurgroep Deltaprogramma van 2 juni 2022.

### **Algemeen**

Ik waardeer het gesprek met de OFL-partners en met name ook de concrete aanbevelingen en suggesties uit het OFL-advies. Het advies en de concrete tekstvoorstellen op de conceptteksten hebben geleid tot diverse tekstuele aanvullingen en verduidelijkingen in het DP2023.

### **Waardering voor de hoofdlijnennotitie**

Het OFL spreekt in het advies waardering uit dat dit jaar naast de reguliere DP-rapportage de hoofdlijnen zijn geschetst en gevisualiseerd in een brochure. Deze ontwikkeling geeft invulling aan het OFL-advies op DP2022 en voorziet in een behoefte van de deelnemers.

Ik ben blij met de waardering van het OFL voor deze hoofdlijnennotitie, die ik ook van bestuurders uit diverse stuurgroepen heb teruggekregen. Deze vorm van presenteren van de bestuurlijke boodschappen heeft duidelijk toegevoegde waarde en steunt mij in het voornemen om de presentatie richting de volgende Deltaprogramma's door te ontwikkelen.

### **Opgaven worden groter en vragen versnelling**

Het advies stelt vast dat de opgaven door klimaatverandering en de transities voor wonen, natuurherstel en energie toenemen. Dit vraagt versnelling en prioritering met lastige afwegingen. Het OFL steunt de inzet van het Deltaprogramma om verbinding en synergie met de grote transities te zoeken en zo kansen te benutten en desinvesteringen te voorkomen. Een effectieve verbinding vraagt verder helder

en concreet maken van de doelen maar ook duidelijk leiderschap. Het OFL spoort mij als deltacommissaris aan die leiderschapsrol op te pakken.

Ik deel de analyse van het OFL dat de opgaven toenemen en versnelling en verbinding vragen en ook een doorontwikkeling van de werkwijze. Niet voor niets is het motto van dit Deltaprogramma "versnellen, verbinden en verbouwen".

**Deltacommissaris**

**Datum**

14 juni 2022

Ik onderschrijf de noodzaak om de doelen van het Deltaprogramma scherper te concretiseren, zowel om richting te geven aan de thema's en de gebieden van het Deltaprogramma als voor de verbinding en doorwerking naar andere transities zoals de woonagenda's en het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Zowel in het Deltaprogramma Zoetwater als het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is al begonnen met het bestuurlijke proces om tot scherpere nationale en regionale doelen te komen, zo mogelijk al in oktober 2022, zodat ze kunnen worden meegenomen in de provinciale gebiedsplannen. De oproep om als deltacommissaris de leiderschapsrol niet te schuwen ervaar ik als steun voor mijn recent uitgebrachte gevraagde en ongevraagde adviezen. Tegelijkertijd vormt de nationale samenwerking en het gezamenlijk richting geven van alle partners in de nationale Stuurgroep Deltaprogramma de kracht van het Deltaprogramma. Dit samenspel van deltacommissaris en stuurgroep moet effectief invulling geven aan het leiderschap en de regievoering.

### **Nationale regie en regionale uitvoering**

Het OFL wijst op de noodzaak van balans tussen nationale regie en regionale uitvoering. Dit wordt geïllustreerd door de opgaven in het IJsselmeergebied die niet alleen in de regio kunnen worden opgelost en voor aspecten als zoetwater en natuur vanuit de nationale context moeten worden beschouwd. Regie vanuit samenhangende nationale doelen moet daarbij richting geven.

Het continu schakelen tussen schalen is een fundamenteel onderdeel van de Deltaprogramma aanpak. Ik herken de analyse dat in het IJsselmeergebied bij uitstek nationale en regionale opgaven bij elkaar komen. Dit geldt zowel voor het watersysteem als in het ruimtelijk domein. Het Deltaprogramma IJsselmeergebied werkt en geeft richting vanuit de lange termijn opgaven voor waterveiligheid, wateroverlast en zoetwaterbeschikbaarheid. Waar mogelijk wordt synergie gezocht met andere partijen die werken aan de ruimtelijke opgaven voor het IJsselmeergebied inclusief natuur, zoals de gebiedsagenda 'Agenda IJsselmeergebied 2050'. Dat proces is alleen kansrijk als alle partijen en belangen ook echt vanuit gezamenlijkheid bereid zijn samen te werken. Ik beschouw de oproep van de maatschappelijke partners uit het OFL als een steun voor het lastige proces waar die regio voor staat.

### **Water- en bodemsysteem sturend**

Het OFL spreekt steun uit voor het uitgangspunt om het natuurlijke water- en bodemsysteem meer sturend te maken in de ruimtelijke inrichting. Dat vraagt prioriteren en concretiseren, ook in het Deltaprogramma. Inmiddels is het principe breed geaccepteerd maar het gedachtegoed moet nog worden omgezet naar beleid én uitvoering. In die context spreekt het OFL speciale zorg uit voor natuur dat kind van de rekening wordt als de grenzen van het natuurlijk systeem en de maakbaarheid onvoldoende worden erkend. Natuur is in de beleving van het OFL geen gebruiker als alle andere 'gebruiksfuncties' maar onderdeel van de basis (het 'ecosysteem' in de lagenbenadering).

Tot mijn genoegen is inmiddels ook in het coalitieakkoord geborgd dat water en bodem sturend zijn voor de fysiek inrichting. Ik steun de constatering van het OFL dat de vertaling naar beleid en uitvoering nu de volgende uitdaging is en roep ook

in mijn advies bij het Deltaprogramma 2023 op daarmee vaart te maken. Het Deltaprogramma trekt daarbij nauw op met het IenW-programma "Water en bodem sturend". Het Deltaprogramma kan ondersteunen in de voorbereiding, afstemming en het operationaliseren, zowel nationaal als in de regio. Ik deel de inschatting dat landgebruik in balans met het natuurlijke water- en bodemsysteem, ook zal bijdragen aan de biodiversiteit en de natuur.

**Deltacommissaris**

**Datum**

14 juni 2022

Tenslotte wil ik het OFL nogmaals bedanken voor dit constructieve advies en de daarin opgenomen concrete voorstellen en bijdragen. Ook dit jaar is het advies onder stevige tijdsdruk gereedgekomen. De brede consensus in het advies over de hoofdlijnen van DP2023 ervaar ik als ondersteuning voor de transitie die het Deltaprogramma doormaakt en geeft een stevige basis om gezamenlijk te blijven werken aan een veilige en leefbare delta.

Met vriendelijke groeten,



P.C.G. Glas  
Regeringscommissaris voor het Deltaprogramma